

cum laxius ire permittebatur, fuga sibi consulere cupiens, avolare nitebatur. At puer flumini manu tenens, retractam usque ad se dejiciebat, et hoc ingens gaudium illi erat. Factum est id frequentius. Quod pater aspiciens, miseræ condoluit avi, ac ut rupto filo libertati redderetur, optavit. Et ecce flum rumpitur, avis avolat, puer plorat, pater exultat. Et vocatis nobis: Considerastis, inquit, jocum pueri? et confessis considerasse, ait: Simili consideratione jocular diabolus cum multis hominibus, quos suis laqueis irretitos pro sua voluntate in diversa vitia pertrahit. Sunt enim quidam, ut verbi gratia dicam, aut avaritiæ, aut luxuriæ, et similibus flammis successi, et ex magna consuetudine illis addicti. His contingit aliquando ut sua facta considerent, defleant, seque amodo a talibus cessaturos sibi promittant. En more avis se volare liberos autumant. Sed quia pravo usu irretiti ab hoste tenentur volantes, in eadem vitia dejiciuntur. Fitque hoc sæpius, nec omnimodis liberantur, nisi magno conatu per respectum gratiæ Dei, flum pravæ consuetudinis dirumpatur. Quod etiam habes apud Anselmum, lib. de Similitudinibus, cap. 189, et Antoninum, tom II *Chronic.*, tit. xvi, cap. 11, § 2, paulo explicatius.

(38) *Panos civitatis episcopus, Varus nomine.*] Apud Metaphrastem est, cap. 62, *Civitatis episcopus nomine Panuaris*, quod haud dubie ex *Panos* et *Varus* depravatam.

(39) *Ego autem quantulumcumque ei requiem vel satisfactionem.*] Apud divum Gregorium, libro IV *Dialog.*, cap. 50, inquit Petrus an prosit animabus mortuorum, si corpora in ecclesia sint sepulta? Respondet divus Gregorius: « Quos graviora peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis, si in ecclesia sepeliantur, quod eorum proximi, quoties ad eadem loca sacra conveniunt, suorum quorum sepulcra conspiciunt, recordantur, et pro eis preces Domino fundunt. Nam quos peccata graviora deprimunt, non ad absolutionem potius quam ad majorem damnationis cumulum, eorum corpora in ecclesiis ponuntur. » Quod posterius membrum tribus sequentibus capitulis per exempla probat. Totum eum locum expressum habes in responsione Nicolai I pontificis ad consulta Bulgarorum, cap. 99.

Quo modo autem obsit malis sacra sepultura, explicat idem Gregorius, cap. 53, dicens: « Ex qua re, Petre, collige, quia his, quos peccata graviora deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciant, restat ut etiam de sua præsumptione judicentur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accusent. »

Quo modo etiam divus Thomas, in Supplemento, q. 71, art. 11, ad 5, respondens priori loco Gregorii ait: « quod sepultura in sacro loco, impio defuncto non nocet, nisi quatenus hanc sepulturam sibi indignam propter humanam gloriam procuravit. Quem

A vide ea quæstione egregie disputantem utrum cultus exsequiarum defunctis prosint.

Atque ad horum sanctorum doctorum mentem, mens quoque Pachomii revocanda est. Huc etiam referri potest, quod habet Joannes, infra, libello 1, qui est de Prævidentia, n. 15, ubi Nilopoli dives damnatus honorifice sepelitur, ut qui parum boni vivens in hoc sæculo fecerat, parum quoque boni in hoc sæculo reciperet. Contra vero eremita sanctus a belluis comeditur, quia parum culpæ in hac vita contraxerat, quæ ita exiabat.

(40) *Psiathos.*] Infra, cap. 47: « Venit ad fratres, qui psiathios operabantur. » Et cap. 52: « Semper autem psiathios operabatur. » Sunt autem *psiathi*, *psiathii*, et *psiathia* mattulæ. Ridicule quædam editiones *ciathos* habent. Occurrit sæpe hæc vox in his Patrum Vitis. Vide Onomasticon.

(41) *Qui septimanam faciebat.*] Dicebatur hic *hebdomadarius*, cui *minister*, uti et hic, adjungebatur. Hieronymus, præfatione in Regulam sancti Pachomii: « Habent per singula monasteria 144 patres, et dispensatores, et hebdomadarios, ac ministros. »

(42) *Ego sum Christus.*] Simili fraude apparuit sancto Martino, ut est apud Severum Sulpicium, de Vita sancti Martini, cap. 25.

(43) *Illudamur ut passeret.*] Vide dicta supra ad Vitam sancti Antonii, cap. 16, n. 41.

(44) *Quarto decimo die mensis Pachon, secundum Ægyptios, qui est juxta Romanos ad septimum diem Iduum Maiarum.*] In veteri editione pro *Pachon* est *Chon*. Sed rectum est *Pachon*, ut habent manuscripti, qui notus est mensis apud Ægyptios. Recte autem dies Ægyptii mensis assignatus respondet diei mensis Romani ibidem positi. Siquidem primus dies Pachon incipit juxta Romanos die 26 mensis Aprilis; quare dies 14 mensis Pachon respondet septimo Iduum Maiarum, seu Maii 9; nam a die 25 Aprilis usque ad 9 Maii sunt dies xiv. Vide in Onomastico tabulam mensium.

(45) *Orsesium nomine.*] De eo Gennadius in catalogo illustrium Ecclesiæ Scriptorum, cap. 9 quem ipse Orisesisim vocat: « Oriensis monachus, autorum, id est Pachomii et Theodori collega, vir in sanctis Scripturis ad perfectum instructus, composuit librum divino conditum sale, totiusque monasticæ disciplinæ instrumentis constructum; et ut simpliciter dicam, in quo totum pene Vetus et Novum Testamentum compendiosis dissertationibus, juxta monachorum duntaxat necessitatem, invenitur expositum, quem tamen vice testamenti prope diem obitus sui fratribus obtulit. » In Regula Pachomii per Achillem Stadium edita vocatur *Orsesius*; occurrit apud Pelagium, infra, libello xi, n. 37, et libello xv, n. 51, *Orsisius*. Oriensis regulas de institutis monasticis habes tomo V Bibl. Patrum.

MARTII XVI.

VITA SANCTI ABRAHÆ (1), EREMITÆ,

AUCTORE SANCTO EPHRÆM (3) DIACONO, INTERPRETE ANONYMO (3).

Prologus auctoris.

Fratres mei, cupio vobis enarrare conversationem bonam perfecti atque admirabilis viri Abraham, quam sic inchoavit, ut in consummatione ejus gloriam perpetuam mereretur. Sed pavor admirandam et loculen-

tam de eo historiam texere, cum imaginem virtutum ejus considero. Ecce enim conversatio quidem viri perfecta est optima, ego vero infirmus et rusticus. Equidem imago virtutis ejus admiranda ac splendida, colores autem verborum quibus depingenda est, admodum tristes ac tetri sunt. At tamen licet imperitus, vel ex parte tentabo, quanquam comprehendere, perfecte non valeam, enarrabo tamen, in quantum sufficio de eodem viro disserere; quoniam qui secundus Abraham meruit nuncupari, non facile humano ore potest referri. Exstitit enim nostris temporibus, angelicam vitam in terris agens. Acquisivit autem patientiam, quasi adamas fortissimus, per quam cœlestem gloriam adipisci meruit. Et quia a juventute castitatis pudicitiam conservavit, templum sancti Spiritus factus est, tanquam sanctificatum vas; et ita semetipsum exhibuit Deo, ut eum habitorem in mentis suæ hospitio haberet.

VITA.

CAPUT PRIMUM. — Hic itaque beatus Abraham habuit parentes valde locupletes, qui eum tenere ac supra modum diligentes, ita ut etiam affectum humanum eorum dilectio transcenderet, deponerunt et puellam adhuc in pueritia constituto (4), expectantes ac desiderantes in aliqua eum dignitate seculari proficere. Sed hic longe aliter sentiens, in ipso primo adolescentiæ gradu ecclesiarum conventicula jugiter frequentabat; et quæcunque ibi ex divinis Scripturis recitabantur, aurem libenter accommodans audiebat, et in cordis sui memoriam ita recondebat, **145** ut etiam cum absens esset ea quæ dixerat meditatione lentissima ruminaret. Cumque memorati parentes ejus tempus nuptiarum propinquabile (5) judicarent, compellebant eum matrimonii vinculis obligari. Sed cum hæc ille primo renueret, postmodum molestiam eorum jugem sedulamque non ferens, pudoris verecundia superatus, acquiescere perurgetur. Cum itaque, celebratis nuptiis, sponsa die septimo (6) in thalamo resideret, repente quasi lux quædam in corde ejus divina gratia refulsit, quam veluti ducem quendam sui voti inveniens, illico exiit, et secutus est, et ab urbe egreditur.

CAP. II. — Duobus autem fere millibus procul a domo qua cellulam vacantem reperit: ubi se constituens, et glorificans Deum cum ingenti lætitia perfrangebatur; stuporem vero maximum, tam parentibus suis quam vicinis, de hoc facto incusserat. Qui exeuntes, in diversa dispersi, ubique Dei hominem requirebant. Post dies autem decem et septem in memorata cellula eum orantem reperiunt. Beatus autem vir, cum eo stupore percussos aspiceret: Quid me, inquit, vos admirantes aspicitis? Glorificate potius misericordissimum Deum, qui me ex cœno iniquitatum mearum eripuit; et orate pro me, ut jugum hoc suavissimum, sub quo me indignum suscipere dignatus est Dominus, usque in finem valeam bajulare, conversationemque meam beneplacitam secundum voluntatem ejus possim in omnibus coaptare. Qui cum omnes eum audientes, respondissent Amen, deprecatus est eos ne ei vellent crebro molestiam obtentu visitationis inferre. Quibus recedentibus, aditum cellulæ suæ obstruxit; et concludens semetipsum intrinsecus, parvissimum fenestræ foramen reliquit, per quod alimenta die consueta reciperet.

A Itaque mentem ejus remotam a turbulentis interpellationibus, divina gratia illustrabat; proficiensque quotidie in optima conversatione, privum quasi fundamentum vitæ suæ continentiam possidebat; necnon vigiliis et orationibus, cum fletu et humilitate atque charitate, studebat. Cumque per omnem locum de eo sancta opinio divulgaretur, cuncti audientes, ad videndum eum, et ut ædificarentur ab eo, undique confluebant. Sermo quoque ei sapientiæ ac scientiæ et consolationis a Deo affluenter datus est, qui in mentibus audientium quasi luminare lucidissimum radiabat.

CAP. III. — Contigit autem anno duodecimo renuntiationis ejus, ut parentes ejus ex hac vita recedentes, aurum ei copiosum prædique magna relinquerent. Qui rogans amicum quemdam admodum sibi charum, ad distribuenda universa indigentibus ac pupillis officium religiosum illi injungit, ne ipsius orationibus impedimentum hujus rei gratia gigneretur. Et cum hoc fecisset, securus animo et mente quietus permansit. Hoc enim bono viro maximum studium erat, ut cor ejus nullis terrenis negotiis vinciretur; et ideo super terram nihil aliud possidebat, excepto uno sago, unaque nihilominus tunica cilicina quæ utebatur Caucum (7) quoque permodicum, in quo edere seu bibere solitus erat, habebat; necnon et unum psithium (8), in quo cubitare consueverat. Cum his autem omnibus humilitatem supra modum et eharitatem ad omnes æqualiter possidebat; nec præponebat in honore locupletum pauperi, nec principem subjecto, vel nobilem ignobili præferere; sed omnes similiter diligens, honorabat universos, sine cujusquam ceptione personæ. Nec aliquando quemquam procaciter increpabat, sed erat sermo ejus charitate et suavitate conditus. Quis audiens ejus eloquium, satiari potuit aliquando de his quæ aliquando ex sermonis ejus dulcedine proferebantur? vel quis vultum illius, sanctitatis imaginem præferentem, respiciens, non magis videndi eum æpius desiderium sumpsit? In omni tempore, abinentiæ suæ regulam quam semel arripuit, non mutavit (9): quinquaginta annos institutum præcipium, omni sinceritate complevit, et ob nimium amorem ac desiderium quod habebat in Christo, omne ævum temporis illius quasi dies pau-

cimus reputabat; et totus rigor æstivæ conversationis ejus apud eum pro nihilo videbatur.

CAP. IV. — Erat autem haud procul ab urbe illa vicus admodum spatiosus ac magnus, in quo universi pariter a minimo usque ad maximum pagani crudelissimi existebant, quos ab idolorum cultu nullus omnino valebat avertere. Nonnulli quidem presbyteri et diaconi, in hoc ipsum illic ordinati et directi ab episcopo, sine ullo salutis eorum fructu recedebant, nequaquam afflictionis ferantes laborem: quia non solum non quaderi et ad consensus animus eorum ferox non poterat flecti, verum etiam persecutiones in eos qui se monebant ac seditiones vehementissimas concitabant. Sed turba nihilominus monachorum semel atque iterum adire nitentes, nihil penitus pro conversione eorum agere potuerunt. Porro una die residens cum clericis suis episcopus, beatissimi hujus viri habuit mentionem, dixitque ad eos: Ego talem virum temporibus 146 meis videre non potui, ite in omni opere bonitatis perfectum, et sic cunctis virtutibus adornatum, in quo elegit Deus habitare, ut habetur nunc sanctissimus Abraham. Respondentes autem clerici verum esse eum Dei famulum monachumque perfectum affirmabant. Et episcopus: Volo, inquit, eum in vico illo gentilium ordinare presbyterum; potest enim eos patientia ac nimia charitate ad Deum convertere. Et consergens protinus, ad cellulam sancti viri cum suis proficiscitur clericis. Cumque salutasset eum, statimque de gentilibus vicii illius insinuat, ut ad eos ob salutem eorum pergeret rogans. Qui cum audisset, tristis vehementer effatus, ait ad episcopum: Quæso, inquit, Pater sanctissime, permittite mihi ut meas iniquitates desineam, neque hujusmodi negotium infirmitate et æstivo existenti injungas. Ad quem rursus episcopus dixit: Per Dei gratiam, inquit, potens es; ne velis ergo in hac bona obedientia fieri cunctabundus. Cui vir beatus iterum respondens dixit: Obsecro sanctitatem tuam ut me mala mea plangere permittas. Et ait ad eum episcopus: Ecce totum mundum et quæ in eo sunt reliquisti, et vitam crucifixam amplexatus es; attamen cum hæc universa compleveris, agnosce te obedientiam, quæ cunctis virtutibus eminet, non habere. Hæc ille cum audisset, cepit flere amare, dicens ad eum: Quid sum ego, canis mortuus (1 Reg. xxiv)? et quæ est vita mea, quoniam talia de me, o sanctissime Pater, judicasti? Cui ait episcopus: Ecce hic residens, tuam solummodo salutem acquiris; ibi autem plurimi per te, divina gratia operante, salvandi sunt, quoscunque ad Dominum Deum converteris. Considera itaque unde amplio remercedem habeas, utrum si te ipsum salvaveris solum, an si plurimos tecum ad salutem adduxeris. Tunc beatus vir Dei flens, ait: Fiat voluntas Domini; verumtamen propter obedientiam, quocunque jusseris, pergam.

CAP. VI. — Educens ergo eum de cellula in civitatem illico introduxit; ibique per impositionem manus presbyter ordinatus (10), statim ad vicum

A paganorum sine mora dirigitur. Quo dum sanctus Abraham pergeret, precabatur Dominum, dicens: Clementissime ac benignissime Deus, respice infirmitatem meam, gratiamque tuam cœlestem ad meum præsidium dirige, ut glorificetur nomen tuum sanctum. Perveniens autem ad vicum, vidensque omnes in insania idolatriæ vehementer esse detentos, ex imo pectore ingemiscens, graviter flevit; et elevans oculos suos ad cœlum, dixit: Tu solus qui sine peccato es, Deus, ne despicias opera manuum tuarum. Festinantemque direxit nuntium in civitatem ad amicum illum charissimum sibi, ut pecuniam ex reliquiis patrimonii sui afferret. Quam cum accepisset, inter paucos dies construxit ecclesiam, Et velut sponsam optimam, multa eam mirificoque decoravit ornatu.

B Attamen dum ædificaretur, quotidie homo Dei per media simulacra gentilium transiens, nihil penitus loquebatur, nisi in corde suo orabat solummodo, gemitusque cum fletu mittebat ad Dominum. Postquam vero ecclesia est consummata, quasi munus quoddam cum multis lacrymis obtulit Deo; ibi genibus positus, hæc preces suppliciter in sua oratione profudit: Tu, inquit, omnipotens Filius Dei vivi, qui totum mundum erroris depressum caligine, ad cognitionem luminis tui per tuam præsentiam deduxisti, hunc quoque populum tuum dispersum congrega in sinum Ecclesiæ tuæ, et illumina oculos mentis eorum, ut respuentes simulacrorum culturam, te solum amantem hominum ac benignum Deum cognoscant.

Cumque hæc orationem finisset, continuo egressus ab ecclesia, perrexit ad templum gentilium, arasque eorum et simulacra manibus suis evertit atque destruxit. Quod factum cum cerneret turba gentilium, quasi agrestes feræ insiliunt, eumque lacertum multis verberibus suggerunt. Ipse autem clam nocte in ecclesia residens, plagarum suarum lacerationem non curans, sed tantummodo cum fletibus ac gemitibus, ut salvi fierent, Dominum precabatur. Facto autem mane adventientes pagani, inveniunt hominem Dei orantem; et nimio stupore percussi, quasi ænei (11) quidam effecti sunt. Unde et ad ecclesiam quotidie veniebant, non tamen orationis gratia, sed ut oculis suis ecclesiæ contemplantes orantem ac pulchritudinem, delectarentur. Cœpit itaque quadam die vir beatus Abraham deprecari eos, ut agnoscerent Deum. Illi vero sæviores effecti, fustibus eum quasi lapidem quemdam atque exanimem ceciderunt; et deinde, pedibus ejus (sive ligatis, extra vicum traxerunt, lapidibus obruentes; mortuumque eum arbutantes, seminecem reliquerunt.

Media autem nocte in somnium reversus, cepit flere vehementissime, ac dicere: Ut quid, Domine, despexisti humilitatem meam, et quare faciem tuam avertis a me? et cur repellis animam meam, et despexisti, Domine, opera manuum tuarum? Et quæ, Domine, respice super servum tuum, et auxilium deprecationem meam, et corrobora me; 147 et absolvo servos tuos a vineis diaboli, et præsta eis ut cognoscant te quoniam tu es solus, et propter te non

est alius Deus. Deinde consurgens ab oratione, intra vit in vicum; ingressusque ecclesiam, Domino psalmos canebat. Rursus autem facto diluculo, venientes viderunt eum. Et stupefacti atque in insaniam versi, nulla habentes viscera misericordiae, acerrimis illum tormentis crudeliterque conficiunt; et solito funibus alligatum, extra vicum traxerunt.

CAP. VI. — Hæc autem cum per triennium pateretur, quasi verus adamas tolerabiliter perdurabat; nec tot tantisque insectationum tribulationibus cessit; sed cum cæderetur, cum traheretur, cum persecutiones pateretur, cum lapidaretur, cum fame et siti laboraret, in omnibus his quæ ei acciderant, nunquam ad iracundiam provocatus, nunquam ad indignationem commotus est; nunquam pusillanimitate distabit, nunquam tædio fatigatus est; sed cum aspera omnia pateretur, magis ac magis amor ejus in eos et charitas augebatur. Modo admonebat, modo blandiebatur, modo blandimentis suavissimi eloquii liniebat. Et quidem seniores, veluti patres rogabat; juvenes ut fratres, adolescentes ut filios; cum e contrario ab eis subsannaretur, irrideretur, atque mille opprobria pateretur.

CAP. VII. — Quadam igitur die habitatores vici illius congregati, nimioque stupore mirantes ac perterriti, ad invicem colloquentes: Cernitis, inquam, tam magnam patientiam viri, et ineffabilem circa nos charitatem, quomodo in tantis tribulationibus quas ei intulimus nequaquam ex hoc loco discesserit, neque alicui nostrum malum verbum locutus sit, neque aversus est a nobis, sed cum gaudio magno sustinuerit universa. Unde nisi esset (ut asserit) Deus verus quem prædicat, et regnum et paradus, ultio quoque malorum, non hanc tribulationem pateretur inaner. Illud etiam considerandum, quoniam deos nostros, cum esset solus, evertit, et in nullo eum lædere valuerunt. Vere servus Dei est homo hic, et cuncta vera sunt quæ de eo fama dispersit. Venite itaque, credamus in Deum quem prædicat. Et hæc inter se colloquentes, pariter omnes in ecclesiam pergunt, clamantes atque dicentes: Gloria Deo cælesti, qui misit famulum suum, ut nos ab errore salvaret.

CAP. VIII. — Tunc beatus homo Dei hæc videns, lætitia ingenti repletus est, et facies ejus quasi ros matutinus mutata est. Aperiensque os suum, ait ad eos: Patres mei, fratres ac filii, venite, demus gloriam Deo, qui illuminare dignatus est oculos mentis vestræ, ut eum possitis agnoscere; et percipite signaculum vitæ ut purificemini ab immunditia idolorum: et credite ex toto corde et animo, quod unus sit Deus cæli et terræ et omnium quæ in eis sunt, sine initio, inenarrabilis et incomprehensibilis, dator luminis, et amator ac redemptor hominum, terribilis ac suavis; et in Filium ejus unigenitum, qui est sapientia ejus; et in Spiritum sanctum, qui vivificat omnia, ut cælestes ex terrenis effecti, vitam cælestem possitis adipisci. Respondentes autem universi, dixerunt: Ita pater noster, ita dux vitæ nostræ, quem-

A admodum denuntias nobis et doces, ita credimus et faciemus. Et confestim sanctus Abraham assumens sacrum baptismum, baptizavit eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, a minimo usque ad maximum. Erant autem usque ad mille animas. Deinde per singulos dies divinas Scripturas eis legebat, docebat eos de regno Dei, de paradisi deliciis, de gehennæ suppliciis, de justitia, de fide et charitate. Illi vero, sicut bona terra percipit semen bonum, et affert fructum, aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud trigesimum (*Math. XIII*); ita verba ejus libentissime audientes, atque in timore Domini proficientes, fructus largissimos afferebant. In conspectu autem eorum quasi angelus Dei videbatur, et quasi quædam ædificii ligatura. Sic enim charitas eorum B circa ipsum erat per doctrinam sermonis dulcissimi, ut ex hoc Deum credere viderentur.

CAP. IX. — Completo igitur anno, postquam crediderunt, vir beatus Abraham non cessabat diebus singulis verbum eis Domini prædicare. At ubi eorum studium circa Deum fidemque firmissimam vidit, et quod erga eum nimia essent charitate conuexi, et honorem sibi maximum exhiberent, verens ne obtentu eorum abstinentiæ suæ regulam destruere cogertur, et quocumque modo mens ejus terrenis curis astringeretur, consurgens in medio noctis, hanc orationem fudisse fertur ad Dominum: Tu solus sine peccato, Deus, qui, cum sis sanctus, requiescis in sanctis, qui solus amator es hominum ac misericors Dominus, qui mentis oculos hujus multitudinis illuminasti, qui eos ab adversarii vinculis absolvisti, qui implicatos eos ab simulacrorum erroribus convertisti, et tuæ cognitionis et scientiam tribuisti; quæso, Domine, ut usque in finem regere eos et conservare digneris, et auxilium tuum gregi huic optimo, quem possidere voluisti, perpetuum copiosumque clementer impertias; et quasi muro validissimo eos gratia bonitatis tuæ circumdes, et cor eorum semper illumines, ut ea quæ sunt tibi 148 placita perficientes, æternam vitam percipere mereantur; mihi quoque infirmissimo adminiculum tribuas, neque reputes in peccatum quod ab eis festino discedere. Tu enim nosti, universorum cognitor, quod te solum desidero, et te mihi Dominum esse cognosco. Consummataque oratione discedens, tertio consignavit vicum Christi signaculo; abique latenter in alium locum, et quibus potuit latebris occultavit.

CAP. X. — Mane autem solito more ad ecclesiam turbæ conveniunt. Cumque eum minime reperissent, maximo stupore percussi, et quasi errantes oves, diversis locis pastorem proprium perquirebant, nomenque ululantes cum lacrymis inclamant. Cum autem diutissime perquirendo eum invenire non possent, nimio mœrore dejecti, confestim, quod eis acciderat, pergentes episcopo nuntiaverunt. Qui cum hoc agnovisset, ipse quoque admodum tristis effectus, statim plurimos ad requirendum Dei hominem destinavit, maxime ob consolationem gregis ejus, eo quod cerneret eos flebiliter contristari. Cumque ab om-

nibus tanquam lapidis pretiosissimus quæreretur, et prorsus inveniri non posset, habito consilio cum clericis suis, episcopus memoratum vicum ingreditur. Cœpitque ad eos consolatorium proferre sermonem, et dolorem maximum, quem de discessu hominis Dei conceperant, blanda prædicatione lenire. Cernens autem in fide Christi eos firmissimos, elegit ex eis viros probabiles, quos presbyteros ac diaconos lectoresque constituit. Audiens vero hoc sanctissimus Abraham, vehementer gavisus est; et glorificans Deum, dixit: Quid retribuam tibi, Domine Deus meus, benignissime Pater, atque amator hominum suavissime, pro omnibus quæ retribuisti mihi? Honorifico et glorifico dispensationem tuam. Tunc continuo ad pristinam cellulam revertitur. Fecit igitur alteram extrinsecus cellulam, et semetipsum magna cum lætitia in interiore conclusit. O miraculum, charissimi, laudibus plenum et gloriæ sempiternæ! In tantis namque afflictionibus, quas in sæpe dicto vico perpessus est, nunquam abstinentiæ suæ regulam fregit, neque in dexteram vel sinistram ab ea divertit. Gloria et magnificentia Deo, qui ei talem tolerantiam tribuit, qua et alios possit convertere, et sui propositi gratiam custodire.

CAP. XI. — Cernens autem diabolus, bonorum hominum æmulus, quod tantis in eum tribulationum molestias excitans, non in desidiis Dei hominem trahere, non in aliquo mentem viri Dei valisset a Domino separare; et, quod majus est, sicut aurum in fornace pressuris fulgentior redderetur atque in majorem patientiam et alacritatem charitatis proficeret; vehementer irritatus et acriter efferatus, adversus eum cum magna phantasia (12) advenit, ut saltem sic ei pavorem incutiens, decipere eum posset ac fallere.

CAP. XII. — Igitur cum staret in medio noctis ac psalleret, repente lux copiosa, veluti solis, in cella ejus refulsit, et vox quasi cujusdam multitudinis audita est, dicens: Beatus es, Abraham, vere beatus es et fidelis, nullusque sicut tu in omni conversatione inventus est, qui omnes voluntates meas explesti. Protinus autem vir sanctus dolum maligni cognoscens, exaltavit vocem suam, ac dixit: Obscuritas tua tecum sit in perditionem, o plene dolo atque fallacia. Ego enim homo peccator sum, habens tamen spei præsidia, per gratiam Dei in nullo tuas insidias pertimescam. Neque enim plurimæ phantasiæ pavorem mihi incutiunt. Nomen siquidem Domini mei et Salvatoris Jesu Christi, quem dilexi et diligo, mihi validissimus murus est, in quo te increpo, immunde canis, ac ter miserande. Et dicente eo hæc, confestim ut fumus ab oculis ejus evanuit. Sanctus autem Dei famulus cum multa alacritate tranquilloque animo benedicebat Dominum, quasi qui nullam phantasiam vidisset.

CAP. XIII. — Rursus vero post dies paucos orante eo noctu, tenens securim diabolus, cellulam ejus conabatur evertere. Et cum jam putaretur perforasse eam, voce magna clamavit et dixit: Festinate, amici

mei, festinate celeriter, atque introeuntes, vitam ejus violenter eripite. Ait autem contra eum beatus Abraham: Omnes gentes circumdederunt me, et in nomine Domini vindicabor in eis (*Psal. cxvii*). At ille protinus cum hanc vocem audisset, evanuit, cella autem beati viri integra atque illæsa permansit.

CAP. XIV. — Item post paucos dies cum media nocte psalleret, psalterium suum, super quod consistebat, cœpit vehemens flamma comburere. Tunc ille intrepidus ignem conculcans, dicebat: Super aspidem et regulum ambulabo, leonem et draconem conculcabo (*Psal. xc*); et omnem virtutem inimici, in nomine Domini mei Jesu Christi, qui mihi præbet auxilium, superabo. Diffugiens itaque Satanas, voce magna proclamabat: Ego te, inquam, mala morte devincam, inveniamque artes, quibus te conteram, qui me nunc quasi contemptibilem reputas.

CAP. XV. — Quadam die igitur cibum eo sumente, transfiguratus dæmon in habitu adolescentis, cellulam ejus ingreditur, et appropinquans, 149 caucum ejus nitebatur evertere. Vir autem Dei manu illud retinens, manducabat intrepidus. Tunc exsiliens diabolus, aliam phantasiam repente confingit; et ecce quasi candelabrum statuens ante eum, et lucernam desuper ardentem, ore polluto ac fetido psalmos cantabat voce magna: Beati, inquam, in via immaculati, qui ambulant in lege Domini (*Psal. cxvi*). Cumque ex eodem psalmo verba plurima cecinisset, nullum ei sermonem sanctus ille respondit, donec cibum solitum percepisset. Postquam vero de mensa surrexit, cum omni constantia ait ad eum: Canis immunde et ter miserande, a que infirmissime et mendacissime, si nosti quod beati sunt, cur eis molestus es? Nam beati sunt revera omnes, qui ex toto corde diligunt Deum. Respondens autem diabolus, ait: Idcirco illis infestus sum, ut superem eos, ut ab omni opere bono præpediti, meis facinoribus sociantur. Cui vir beatus ita respondit: Non tibi bene sit maledicte, ut quempiam timentium Deum superare vel impedire prævaleas, nisi forte eos qui tibi similes existentes a Deo propria voluntate discedunt. Illos vincis ac fallis, quoniam Deus non est in eis. Ab his autem qui diligunt Deum, tanquam fumus a vento, exhalescis ac deficis. Una siquidem eorum oratio sic te persequitur ac deturbat, quemadmodum pulvis a vento insectatus dispergitur. Vivit autem Deus meus, qui est benedictus in sæcula, qui est gloriatio mea, quia non te pertimescam, etiam si omni tempore hic constiteris. Sic autem pro nihilo te spernam, veluti si unus catulus contritus ab aliquo contemnatur. Hæc eo dicente, confestim ille (ut solet) evanuit.

CAP. XVI. — Rursus post dies quinque, cum psalmodiam suam noctis tempore consummasset, aliud phantasiæ argumentum ab inimico confingitur. Ecce enim quasi turba plurima cœruit advenisse; et velut trahentes invicem, cum clamoribus se mutuo cohortantur, ut homo Dei in foveam projiceretur. Quos circumspiciens vir beatus: Circumdederunt me,

inquit, sicut apes favam, et exarserunt sicut ignis in spinis, et in nomine Domini vindicabor in eis (*Psalm. cxvii*). Tunc Satanas exclamans, ait: Heu! heu me! quid tibi de cætero faciam nescio. Ecce enim me in omnibus vietum ac superatum intelligo, et universas vires meas esse despectas, et me undique conculcatum. Verumtamen nec sic quidem a te aliquando discedam, donec superans, humilem te mihi subiectum faciam. Vir autem Dei ait ad eum: Anathema tibi et omni virtuti tuæ, pollutissime dæmon; gloria autem et honor Domino soli sancto ac sapienti Deo, qui nobis dilectoribus suis te tradidit conculcandum. Et ideo versutias tuas subsannamus atque contemnimus. Agnosce itaque, infirmissime atque infelicissime dæmon, quia nos neque te, neque tuas pertimescimus phantasias.

CAP. XVII. — Per multum autem tempus diversis argumentis ac machinis contra virum fortissimum dimicans, non quivit cogitationibus ejus solidissimis, saltem pavorem certans incutere. Magis autem præliando, alacritatem in eo et charitatem apud Deum maximam suscitabat. Diligens namque Deum ex toto animo, et conversationem suam secundum voluntatem ejus instituens, affluenter gratiam divinam promeruit: et propterea non valebat diabolus lædere eum. Perseveranter namque pulsaverat, ut ei thesauri divinæ gratiæ panderentur. Cumque patefactus fuisset ingressus, tres sibi inde pretiosissimos lapides sumpsit, fidem, spem et charitatem, quibus in eo perfecte ac firmiter virtutes reliquæ ornabantur. Texens quoque pretiosissimam coronam bonis operibus, Regi regum Domino, a quo munus acceperat, offerebat. Quis enim sic ex toto corde Deum et proximum tanquam seipsum dilexit (*Lucæ x*)? Aut quis ita laborantibus compatiebatur et misericors existe-

bat? Quem aliquando monachum audiens bene conversari, non pro eo deprecatus est Dominum, ut liber ab omnibus diaboli laqueis servaretur, et cursum vitæ suæ inculpabiliter consummaret? Aut quem peccatorum vel impium audiens, pro eo, ut salvaretur, cum lacrymis diebus ac noctibus Dominum non postulabat? Et in omni tempore institutionis suæ non præterivit eum sine lacrymis dies. Labia sua non solum vebat facile in risum. Non appropinquavit otiosi corpuseulo ejus; facies, vel etiam pedes, a die conversionis suæ nunquam ditati sunt. Sic namque se exhibebat, tanquam quotidie mortuorum.

CAP. XVIII. — O verè, fratres, gloriosum miraculum, in tanta abstinentiâ, jugibusque vigiliis, stertibus mixtis, thameuntis (13) quoque et confusioe corporis nunquam omnino lassatus est, nunquam infirmatus segnitia obtorpuit, nunquam lædèto fatigatus est: sed veluti esuriens quisquam aut sitis, sic ille aviditate quadam sustinens omnia, nunquam sui propositi potuit mentis ejus dulcedine satiari. Erat autem aspectus ejus quasi flos quidam immarcescibilis, atque in facie ejus puritas animi noscebatur. Sed et totum corpuseulum ejus, quasi nihil egisset, validum ac robustum apparuit, utpote qui divina gratia in omnibus fruere, et jucunditate 150 spiritalis lætitiæ potiretur. In hora namque dormitionis suæ ita splendidissimus vultus apparebat, quasi qui nequaquam vitæ suæ tempus in abstinentia peregrisset. Sed et aliud in eo per dispensationem miraculum gestum est. In omnibus scilicet quinquaginta annis abstinentiæ suæ, vestem cilicicam, qua indutus fuerat, non mutavit.

Reliqua de Vita Abrahæ et ejus nepte vide infra, inter Vitas feminarum

ROSWEYDI NOTATIO.

(1) *Abrahæ.*] Memoria hujus habetur in ecclesiasticis tabulis. Ita enim Martyrologium Romanum 16 Martii: « In Syria sancti Abrahæ eremitæ, cujus res gestas beatus Ephraim diaconus conscrip-it. » Menologium Græcorum 29 Octobris: « Natalis sancti Patris nostri Abrahami. » Fusius eodem die in Menæis, ubi et Maria neptis ejus jungitur.

(2) *Ephraim.*] Auctor hic Actorum sancti Abrahæ, ut Mss. præferunt, et editio Coloniensis; quæ etiam hoc auctore habes apud Lipomanum, tomo II, qui ea ex Vitis Patrum editionis Coloniensis desumpsit. Nam quæ in aliis editionibus habentur, in fine decurtata sunt. Desunt enim tria ultima capita post Vitam Mariæ neptis Abrahæ, quæ ibidem huic juncta est. Meminit ejusdem idem Ephraim in libello, qui *Testamentum Ephraim* inscribitur.

Metaphrastes quoque ejusdem res gestas lusus enarravit, quas habes apud Lipomanum, tomo VI, et Surium, tomo II.

Meminit de Abraham sancti Ephraim discipulo Sozomenus, libro III, cap. 15, et Nicephorus, lib. IX, capite 16.

(3) *Interprete anonymo.*] Eadem hæc Acta ex nova Gerardi Vossii interpretatione prodire hic proxime elapsi annis, inter opera beati Ephraim, tomo III.

(4) *Desponsaverunt ei puellam adhuc in pueritia constituto.*] Saltem septennem esse oportebat, ut contraherent sponsalia, ut notat Barnabas Brissonius de ritu nuptiarum. Modestinus jurisconsult., lib. IV Differentiarum, l. In sponsal., §. De ritu nupt. « In spon-

salibus contrahendis ætas contrahentem definita non est, ut in matrimoniis. Quapropter a primordio ætatis sponsalia fieri possunt; si modo id fieri ab utraque persona intelligatur, id est, si non sint minores quam septem annorum. » Quæ verba certam nominatim sponsalibus contrahendis præscriptam ætatem non fuisse significant.

Quamquam quod ad legis Papiæ præmia attinet, ea demum sponsalia probari admittique Augustus constituit, quibus biennio post jactæ ac legitime nuptiæ accedere possent. Ut proinde minores natu decem annorum virgines frustra sponsæ haberentur. Cujus rei constituendæ causa fuit, quod sponsaliorum obtentu, quæ ad exitum et effectum brevi periret per sponsarum immaturam ætatem non poterant, legi fraudem fieri animadvertisset. Dio, libro LIV, in Actis anni 756: « Ὡς δὲ οὖν βρέφη τινὲς ἐγγυώμενοι τὰς μὲν τράξ τῶν γαμηκῶν ἐκαρποῦντο, τὸ δὲ ἔργον ἀκόως οὐ παρήχοντο, προσέταξε μαθητῶν ἐγγύων ἰαχύνειν μὲν ἢ οὐδὲ νοοῖν ἔτοιον διαλθόντων γαμήσει τις τούτῃσι δεκῆν πάντως ἐγγυᾶσθαι, τοῦ (sic) γὰρ τι ἀπ' αὐτῆς ἀπολαύσοντα δώδεκα γὰρ καὶς κόρας εἰς τὴν τοῦ γάμου ὄραν εἶη κλήρη, καθάπερ εἶπον, νομίζοντα. » Quæ verba ita Brissonius reddidit, quod ea ab interprete Xylandro minus fideliter et plane versa essent: « Quoniam autem quidam infantes puellas despondentes præmiis quidem conjugum fruebantur, cæterum effectum rei et conjugum opus non præstabant, ea sponsalia autem nullas habere constituit, post quæ duobus transactis annis sponsa duci minime posset; hoc est ut omnino

decaennis virgo desponderetur, siquidem ex ea com-
modi quid sponsus capere vellet. Duodecimo namque
anno virgo maturâ vtro, et humilis, ut jam ante dixi,
existimatur. » Quæ adducti etiam hsdem pene verbis
Zonaras, tom. II Annalium, et mentem Dionis clare
proponit. Hoc ipsum strictim tangit Suetonius Au-
g. II c. 34. : « Cumquæ etiã inimicituritate spon-
sarum, et matrimoniorum crebra mutatione vim legis
eludi sentiret, tempus sponsas habendi coarctavit. »
Quo pertinet Cail locus, l. pœn. d. De sponsal., quem
ex ejus lib. I, ad l. Julliam et Papiam Paudectarium
confirmatores delibarunt : « Sæpe justæ ac necessa-
riæ causæ non solum annum vel biennium, sed etiam
triennium aut quadriennium, et ulterius trahunt
sponsalia, veluti valetudo sponsi sponsæve, vel mor-
tes parentum, aut capitalia crimina, aut longiores
peregrinationes, quæ ex necessitate fiunt. » Vide
etiam Cuiacium, libro XVI Observat., cap. 35.

(5) *Propinquabile.*] Alias, *propinquitabile*. Tunc
delendum, memorari parentes.

(6) *Die septimo.*] Ita Ms. Audomarensis, et Meta-
phrastes. Deest impressis. Exprimitur hic ritus qua-
rundam gentium septem diebus nuptias celebrantium,
Gen. XXIX, 27, de nuptiis Jacob et Liæ : *Imple heb-
domadam dierum hujus copulæ.* Judicum XIV, 12 :
Quod si solveritis mihi intra septem dies convivii. Et
vers. 17 : *Septem igitur diebus convivii sebat ante
eum.* Tobie VIII, 25 : *Adjuravit Raquel Tobiam, ut
duas hebdomadas moraretur apud se.* Nempe, ait Se-
rarius noster, epulum nuptiale in decimum quartum
diem porrigitur, propter duplicatam scilicet lætitiã
ob nuptias et demonium illud expulsum. Augustinus,
q. 89 in Genesis : « Quod ait, *Consumma septima-
nam istius, ad nuptiarum celebrationem pertinet,*
quæ septem diebus celebrari solent. » Hieronymus,
trahit in Genes. : « Dicitur ei a socero Laban ut se-
ptem dies pro nuptiis prioris sororis expleat. » Obi-
nuit is mos apud Orientales, et apud Judæos etiam-
num servatur. Ex hac Vita colligitur etiam viginisse
apud Ægyptios.

(7) *Caucum.*] Ita Ms. Audomarensis, uti et hic infra,
cap. 15, Editiones, *catinum*. Usurpatur hæc vox tum
a Græcis, tum a Latinis. Glossæ Græcolatine, *καύμα,*
patera. Suitas : *καυκίον παρ' ἡμῶν, κάλεξ δὲ παρὰ σο-*

ποις. Quod vulgo *caucum* doctioribus dicitur *calix*.
Marcellus Empiricus, cap. 25 : « Verinis terrenus
exfoditur, et in ligneo cauco ponitur, si fieri potest,
fisso, et ferro illigato. » Hieronymus, libro II contra
Jovinianum, cap. IX : « Quodam vero tempore habens
ad potandum caucum ligneum, vidit puerum manu
concavâ bibere. » Ita ibi legendum u 151 esse, ex
Ms. monol, supra, ad Vitam sancti Pauli primi ere-
mitæ, cap. 14, n. 55. Vide Onomasticon.

(8) *Psiathium.*] Frequens hæc dictio apud Asceticos
scriptores de lecto et mattula Ascetarum. Hæc ead. m
Vita, cap. 14, pro *psiathio* alia editio habet *mattatam*.
Vide dicta ad Vitam Pachomii, cap. 43, n. 40.

(9) *Abstinentiæ suæ regulam,* etc., non mutant.]
Ephraim sermone ascetico sive de vita monastica :
« Sancti probatissimique olim Patres, jaculis firmiter
unius regulæ fundamentis, canonem, quem semel
arripuerant, ad finem usque vite retinuerunt. Nam
alii quinquaginta annis, alii pluribus, » etc. Idem
sermone parænetico de Adventu Domini : « Canonem
unum retine, sicut etiam sancti fecerunt Patres, qui
ad quinquaginta et ultra annos non mutarunt canonem
ac regulam. »

(10) *Per impositionem manus presbyter ordinatus.*] Ita
ipsis apostolorum temporibus ordinatio presbyte-
rorum manuum impositione seu χειροθεσία est facta :
(I Timoth. IV, 14 ; v. 22.) Vide Onomasticon

(11) *Enei.*] Ita scribendum et legendum. Hactenus
editum *ænei*. Quod etsi intelligi possit, quod instar
æris præ stupore dirigerint, non tamen ita scribit
auctor. Græce est *ἐνεοί*. Est autem Græcis *ἐνεός* *per-
cussus*. Hesychius, *ἐνεοί, εκπληκτοί*. Vide Onomast.

(12) *Cum magna phantasia.*] Id est, apparatu. Ni-
cephorus, libro XI, cap. 18, de Valente imperatore :
« Cum autem Epiphaniurum festus dies adesset, cum
universa, quam secum habebat phantasia, manique et
splendida pompa in Ecclesiam venit. » Græce est,
ὄν τῇ περὶ αὐτὸν φαντασία.

(13) *Chameuniis.*] Ita legendum. Quæ vox etiã in
manuscripto sæpe depravata est. Vetes editio habet,
Cammenis. Coloniensis, *Caumenis*. Quod postremum
ortum ex transpositione litterarum, quæ in quibusdam
vobis valde sollemnis fuit.

JANUARI I.

VITA SANCTI BASILII (1), CÆSAREÆ CAPPADOCIÆ ARCHIEPISCOPI.

AUCTORE AMPHILOCHIO (2), ICONII EPISCOPI,
INTERPRETE URSO (3) S. R. E. SUBDIACONO.

PRÆFATIO INTERPRETIS.

Beati Basilii, Cæsareæ Cappadociæ præsulis, Vitam me in Latinam vertisse dictionem, secundum postu-
lationem tuam, cognosce. Neque enim inobediens esse tibi debeo, qui omnibus fratribus meis et proximis
debitor sum. Sed utinam tam bene quam prompte, tam utiliter, quam feliciter, quod postulasti, fecerim exe-
cutus; præsertim cum necessario super hoc fueris exhortatus, et ut tantus vir apud Latinos, quemadmodum
apud Græcos, celebris habeatur, jure sategeris. Denique licet ejus quædam salutifera scripta sermo Latinus
habeat, vita tamen illius quam sit admirabilis hactenus ignoratur. Et certe satis incongruum est quod
docuerit sciri, et quid fuerit operatus nesciri: cum sanctus vir, utpote imitator illius de quo Lucas
scribit, quia coepit Jesus facere et docere (Act. I), non solum verba Dei dicebat homines, sed, ut
magnus vocaretur in regno cælorum, antea faciebat. Fruere igitur salubrius doctrinis ejus; et ne
forte dicas illum docuisse et non fecisse, jam nunc scies quia fecit quod docuit, et de cætero habebis
quod imiteris.

152 Licet ante hoc opus ego non præsumperim aggredi, putans, ut ipse nosti, ab alio jam translata,